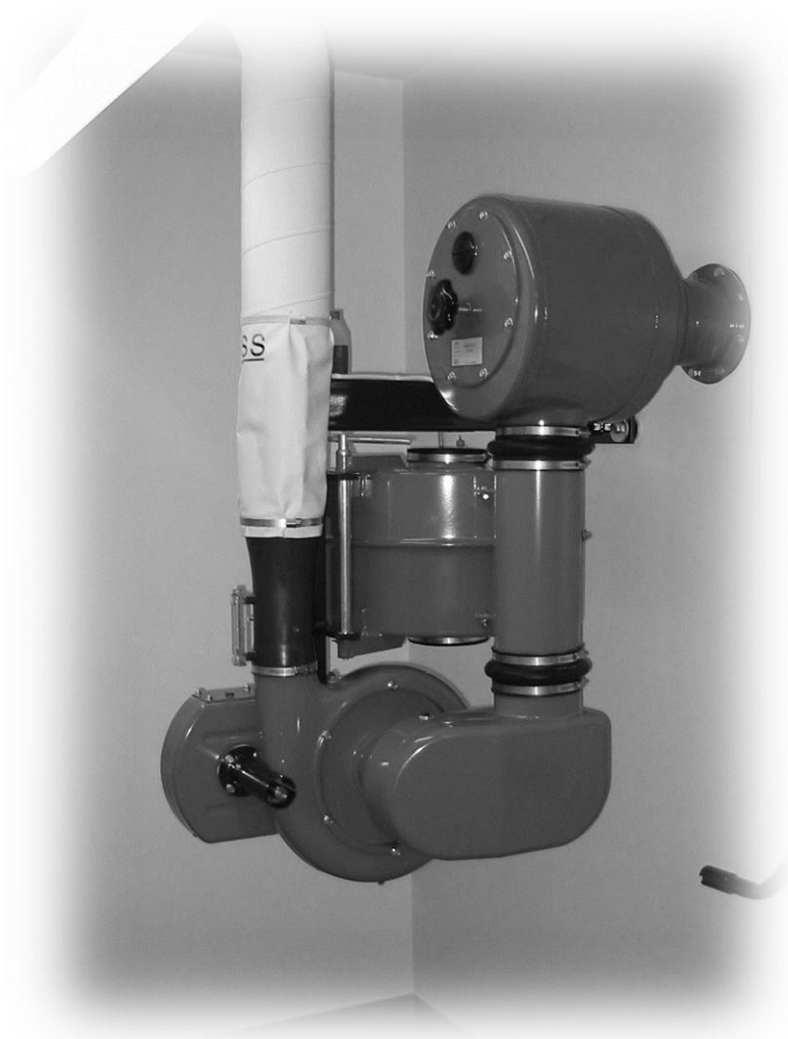

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos

Ohje väestönsuojan käyttöönottoon

Käyttöönotto ja purkusuunnitelma

SISÄLLYSLUETTELO

1 Yleistä väestönsuojista	4
2 Väestönsuojan tiedot	5
3 Toimenpiteet käyttökuntoon saattamiseksi	5
3.1 Purkaminen	5
3.2 Rakentaminen sekä materiaalin tarkistus.....	6
3.3 Ilmanvaihto ja tiiveys.....	6
3.4 Vesi-, lämpö- ja jätehuolto	7
3.5 Sähkö ja valaistus	7
3.6 Viestiyhteydet	7
3.7 Suojan alueet.....	8
3.8 Aukkaat tuovat mukanaan.....	8
Pohjapiirustus	9
Purkusuunnitelma (MALLI, tyhjä lomake seuraavalla sivulla).....	10
Purkusuunnitelma.....	11

Dokumentin versionhallinta

Ohjeen valmistelija	Kommentit	Päivämäärä	Hyväksyjä
	Uusi ohje	28.8.2024	Jarkko Heikkinen

1 Yleistä väestönsuojista

Väestönsuoja on suojatila, joka on rakennettu antamaan suojaa voimakkaalta ionisoivalta säteilyltä, myrkyllisiltä aineilta, rakennussortumilta ja asevaikutuksilta.

Normaalioloissa väestönsuojaa voidaan käyttää esimerkiksi seuraaviin tarkoituksiin:

- kokous- tai kerhotilana
- kuntosalina
- irtaimistovarastona
- sosiaalityönä.

Väestönsuojaa ei saa käyttää sellaiseen varastointiin, josta tilaan jää kosteus- tai hajuhaittoja. Väestönsuojassa ei saa olla liimattuja seinäverhoiluja, palavia nesteitä, nestekaasuja tai ovia ja luokkuja haittaavia rakenteita.

Väestönsuoja on laitettava käyttökuntoon viipymättä, viimeistään 72 tunnin kuluessa, kun väestönsuojat on määrätty käyttökuntoon hyvinvointialueen pelastusviranomaisen tai sisäministeriön pelastusviranomaisen päätöksellä. Jotta suoja saataisiin määräyksen antamisen jälkeen mahdollisimman nopeasti kuntoon, on tyhjentäminen ja suojan varustaminen suunniteltava etukäteen.

Väestönsuojan käyttöönotto- ja purkusuunnitelma on osa taloyhtiön tai yrityksen pelastussuunnitelmaa. Pelastussuunnitelmassa tulee kuvata, miten väestönsuoja saatetaan käyttökuntoon, ja miten väestönsuoja pidetään käyttökunnossa (mukaan lukien väestönsuojan laitteiden käyttö) suojautumisen aikana. Käyttökuntoon saattaminen ja suojan laitteiden oikea käyttö edellyttää yleensä siihen perehdytettyjä tai koulutettuja henkilöitä. Koulutetut henkilöt johtavat väestönsuojan käyttökuntoon saattamista. Jos paikalla ei ole asiaan perehdytettyjä tai koulutettuja henkilöitä, tulee muiden kiinteistössä olevien aloittaa suunnitelman mukaiset purkamis-, tyhjentämis- ja varustamistoimenpiteet.

Tämä suunnitelma on päivitettävä väestönsuojan normaaliajan käyttötarkoituksen muuttuessa.

Kiinteistön / taloyhtiön nimi:

Viimeisin päivitys

Allekirjoitus

2 Väestönsuojan tiedot

Poikkeusoloissa (esim. sotatila, luonnon katastrofi), kun sähköiset viestimet eivät ole toiminnassa, viranomaiset tiedottavat kiinteistöjä ja opastavat ja neuvovat, miten siviilien tulisi tilanteessa toimia.

Suojan tiedot			
Väestönsuojan käyttöön perehdytetyt henkilöt:		Puh:	
Väestönsuojan varahoitaja:		Puh:	
Suojaluokka		Henkilömäärä	hlö
Varsinainen suojatila	m2	Kokonaispinta- ala	m2

3 Toimenpiteet käyttökuntoon saattamiseksi

Tämä suunnitelma yhdessä käyttöönotto-purkusuunnitelmalomakkeen kanssa antavat yleiset ohjeet toimenpiteistä, jotka saattavat suojan käyttökuntoon.

3.1 Purkaminen

Suojan purkamisella tarkoitetaan sinne kerättyjen tavaroiden siirtämistä pois ja siellä olevien haittaavien rakenteiden purkamista ja jätteiden pois viemistä. Siirrettävien tavaroiden ja purettavien rakenteiden sijoituspaikka tulee olla ennalta suunniteltu. Kirjaa toimenpiteet ohjeen lopussa olevaan *purkusuunnitelma* lomakkeeseen.

- Poista väestönsuojasta kaikki sinne varastoitu ylimääräinen tavara.
- Jos suojaan on rakennettu keveitä väliseiniä, pura ne pois.
- Pura seiniin ja kattoihin asennetut lämmönsiirtymistä haittaavat verhoukset.
- Pura ja vie pois oviaukoissa käytetyt normaalikäytön ovet ja ylimääräiset rakenteet.
- Pura ilmastointikonetta ympäröivä suojahäkki.

3.2 Rakentaminen sekä materiaalin tarkistus

Rakentamisvaiheeseen voi sisältyä listassa lueteltujen asioiden lisäksi myös väliseinien rakennusta esimerkiksi johtokeskuksissa. Suojan vaaditut työkalut ja tarvikkeet on lueteltu suojan rakentamisen aikaisessa materiaaliluettelosta (pitäisi löytyä väestönsuojasta tai kiinteistön rakennusaikaisista asiakirjoista). Mikäli rakentamisaikaista materiaaliluetteloa ei ole saatavilla, voidaan ohjeellisenä käyttää uusien väestönsuojien materiaaliluetteloa (<https://pelastustoimi.fi/pohjois-pohjanmaa/lomakkeet-ja-ohjeet> kohdasta väestönsuojat).

- Tarkista, että suojassa on kaikki tarvittavat työkalut ja tarvikkeet.
- Varmista ovien ja luukkujen toiminta ja tiiveys.
- Tarkasta hätäpoistumiskäytävän ja -aukon käyttökelpoisuus. Mikäli hätäpoistumiskäytävä päättyy maanalle, on se kaivettava valmiiksi auki mahdollista hätäpoistumista varten.
- Asenna sulkutelta suojaoven sisäpuolelle kiinnityskehikseensä, jos ei ole suojahuonetta.

3.3 Ilmanvaihto ja tiiveys

Ilmanvaihtolaitteiston suodattimilla voidaan puhdistaa ulkoa otettavasta ilmasta myrkylliset aineet. Ilmanvaihtolaitteiden avulla suojassa pidetään ylipainetta, jolloin myrkylliset aineet eivät pääse suojaan rakenteiden vuotokohdista.

- Selvitä suojan ilmaottotapa ja asenna ilmanottoputki tarvittaessa. (Ilmanotto on maanpäällisessä väestönsuojassa suoraan ympärysseinän läpivientiputken kautta. Maanalaisessa väestönsuojassa ilmanotto voi olla hätäpoistumiskäytävän raitisilmakanavan, maan alla olevan ilmanottoputken, sortumankestävän ilmanottoputken tai rakennuksen sisätilojen kautta.)
- Poista mahdollinen pöly, roskat ja vesi ilmanottokanavista, paineventtiileistä, ylipainemittarin mittaputkesta, ylipaineventtiileistä ja suojapuhaltimista. Ylipaineventtiileihin voi olla asennettuna myös paloeristeitä (villaa, palokatkopussi, palopelti, yms.), jotka tulee poistaa.
- Sulje normaaliolojen ilmanvaihtoaukot asentamalla sulkulevyt paikoilleen. Varmista, ettei mikään suojan ympärysrakenteiden läpi johtava kanava tai aukko jää sulkematta.
- Tarkista paineventtiilien kunto suojan seinien ulkopuolella.
- Mikäli kyseessä on B- tai C-luokan suoja, liitä erityissuodattimet liitäntäletkun avulla ilmanottoputken ja suojapuhaltimen väliin.
- S- ja K-luokan suojissa tarkista, että erityissuodattimen ylä- ja alapuoliset aukot ovat suojattu kumisuojaimein ja letkunkiristimet ovat paikoillaan.
- Tarkasta poistoventtiilit kiertämällä ne ääriasentoihin.
- Tarkasta, että ylipainemittarissa on riittävästi nestettä ja putken pää on auki.
- Tarkasta suojapuhaltimen vaihdelaatikon öljymäärä ja suorita puhaltimen käyttökokeilu.
- Perehdy ilmanvaihtolaitteiston toimintaan ja käyttöön. Tarkasta suojan tiiviys ilmanvaihtolaitteiston avulla suojasta löytyvien käyttö- ja huolto-ohjeiden mukaan.

3.4 Vesi-, lämpö- ja jätehuolto

Suojautumisen aikana ei tarvita lämmitystä. Jos suojassa on vesipiste, siihen on liitettävä letku, jolla voi puhdistaa käymälät, suojateltan ja suojaan tulijat sekä täyttää varavesisäiliöt. Vesi- ja käymälätarvikkeet ovat usein varastoitu ilmanvaihtolaitteen häkkiin.

- Tarkasta kaikkien venttiilien (vesi-, viemäri- ja lämpöputkien) toiminta kiertämällä ne ääriasentoihin. Sulje lämpöjohtojen ja muiden suojan käytölle tarpeettomien putkien sulkuventtiilit. Tarkkaile, etteivät putket jäädy. Tyhjennä likaveden keräyskaivot.
- Tarkasta varavesisäiliöiden puhtaus ja täytä ne vedellä.
- Tarkasta viemärin takaisku- ja sulkuventtiilien kunto.
- Poista lattia- ja kokoajakaivojen kannet, puhdista kaivot ja kokeile toiminta laskemalla niihin vettä.
- Rakenna suojassa olevat käymäläkomerot tai tee väliseinät. Jaa kuivakäymäläastiat käymälätiloihin.
- Varaa jätesäiliöt, 15 litraa/väestönsuoja-m².

3.5 Sähkö ja valaistus

Suoja on liitetty paikalliseen sähköverkkoon ja siinä on oltava oma ryhmäkeskus. Jokaisessa suojahuoneessa on oltava vähintään yksi kiinteä valopiste ja pistorasia.

- Tarkasta suojan sähkölaitteiden päävarokkeet, valaisimet, katkaisimet ja seinäpistorasioiden kunto.
- Tarkista mahdollisten varavoimakoneiden ja puhaltimien kunto.
- Tarkista varavalaisinten paristot.

3.6 Viestiyhteydet

Suojassa on voitava säilyttää yhteydet tiedonvälitykseen ja yleiseen väestönsuojeluun. Tätä varten suojassa tulee olla matkaviestimen käytön mahdollistavaa tekniikkaa (antennitoistin, vuotava kaapeli tms).

Vanhoissa suojissa voi olla pelkästään antenni- ja puhelinpistorasioita, mutta näissäkin suojissa on syytä varmistaa matkaviestimen kuuluvuus, kun kiinteitä puhelinliittymiä ja lankapuhelimia ei tosiasiallisesti ole enää käytössä. Matkapuhelimen kuuluvuus tulisi varmistaa etukäteen, koska suojan käyttöönottilanteessa ei ole aikaa asentaa matkapuhelimen kuuluvuuden varmistavia lisälaitteita.

- Tarkasta matkapuhelimen kuuluvuus sekä antennipistorasiat. Varustauoja radiolla ja varmista sen toimivuus. Varaa radioon paristoja sähkökatkoksien varalta.

3.7 Suojan alueet

Suojassa on varattu tilaa sulkuteltalle tai -huoneelle, käymäläalueelle, ilmanvaihtokoneille sekä isommissa suojoissa ensiaputilalle. Tilaa suojautujille on 0,6 m² (ennen vuotta 2003 rakennetut suojat) tai 0,75 m² per henkilö.

- Jaa suojan tilat ennakoon kiinteistön asukkaille. Jokaiselle asukkaalle tai perheelle on määrättävä oleskelupaikka, jossa pidetään mukana olevat henkilökohtaiset tavarat.
- Hanki suojaan riittävä määrä pieniä istuimia, pöytiä sekä kerrossänkyjä ajan salliessa. Huomioi tilan vähyys....
- Hanki suojaan tarvikkeita, jotka mahdollistavat siellä olon pidemmäksikin ajaksi, esimerkiksi viihdytysvälineitä.
- Tiedota asukkaille suojan valmiudesta ja mitä heidän tulee tuoda mukanaan suojaan.

3.8 Aukkaat tuovat mukanaan

Suojiin ei ole varattu elintarvikkeita, joten jokaisen tulee tuoda sopivaa ruokaa itselleen. Yrityssuojiin tulee suunnitella erikseen, kuinka niihin hankitaan elintarvikkeet ja henkilökohtaiset tarvikkeet. Koska suojassa ei ole lämmitystä, tulee myös varautua vaihtelevien lämpötilojen varalle. Suojaan ei saa tuoda aseita, alkoholia, huumeita, lämpöä tuottavia laitteita eikä pahanhajuisia aineita. Tupakointi suojassa on kielletty. Suojaan suositellaan tuotavaksi seuraavia asioita:

- Elintarvikkeita 2-3 vuorokauden selviytymistä varten
- Juotavaa, vettä mehua yms (ei alkoholia)
- Ruokailuvälineet
- Henkilökohtaiset lääkkeet ja haavanhoitovälineet
- Henkilökohtaiset hygieniavälineet
- Vuodevaatteet
- Ajanvietettä

Pohjapiirustus

Väestönsuojan pohjapiirustusta olisi suositeltavaa säilyttää joko laitetilän seinällä laminoituna tai muuten helposti löydettävä

Purkusuunnitelma (MALLI, tyhjä lomake seuraavalla sivulla)

Tässä lomakkeessa käsitellään yleisluonteisesti väestönsuojassa tehtävät toimet käyttöönottoa varten.

Punaisella täydennetyt kohdat ovat esimerkkejä, täytähän kohdat omaa väestönsuojaasi vastaavilla tiedoilla.

Väestönsuojan käyttäjä/-t	
Väestönsuojan käyttöön perehdytetty henkilö(t)	
Mihin väestönsuojan omaisuus tyhjennetään?	
Esim. autohalliin, pyörävarastoon, asuntoihin, ulos... Purettava tavara esim. roskalavalle	
Tarvittavat työkalut ja materiaalit	
Esim. vasara, lapio, sorkkarauta, kirves, rautakanki ja akkuporakone purkamiseen.	
Esim. harja ja imuri väestönsuojan siivoukseen	
Esim. radio ja penkkejä	
Erityishuomiot väestönsuojan käyttöönottamisessa?	
Esim. jokin iv-laitteiston osa asennettava paikoilleen	
Esim. seinälaatoituksen purkaminen	
Esim. hätäuloskäytävän ulkoluukun esiin kaivaminen	
Hyödynnettävä materiaali	
Esim. muutama häkkikomeron rima käymäläkomeron seinien kiinnityskehysiin	

Purkusuunnitelma

Tässä lomakkeessa käsitellään yleisluonteisesti väestönsuojassa tehtävät toimet käyttöönottoa varten.

Väestönsuojan käyttäjä/-t	
Väestönsuojan käyttöön perehdytetty henkilö(t)	
Mihin väestönsuojan omaisuus tyhjennetään?	
Tarvittavat työkalut ja materiaalit	
Erityishuomiot väestönsuojan käyttöönottamisessa?	
Hyödynnettävä materiaali	